

УДК 8.81

Гайдено Ю. О.

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЄВИХ ФОРМ У РОМАНІ ШАРЛОТТИ БІНГХЕМ «THE WHITE MARRIAGE»

У статті розглядаються типи композиційно-мовленнєвих форм у романі Шарлотти Бінгхем «The White Marriage». Висвітлено особливості таких видів композиційно-мовленнєвих форм, як розповідь, опис, роздум, та їх роль у формуванні комунікативно-прагматичної значущості роману.

Ключові слова: композиційно-мовленнєві форми, розповідь, опис, роздум.

Гайдено Ю. А. Типологизация композиционно-речевых форм в романе Шарлотты Бингхем «The White Marriage». – Статья.

В статье рассматриваются типы композиционно-речевых форм в романе Шарлотты Бингхем «The White Marriage». Освещены особенности таких видов композиционно-речевых форм, как повествование, описание, рассуждение, и их роль в формировании коммуникативно-прагматической значимости романа.

Ключевые слова: композиционно-речевые формы, повествование, описание, рассуждение.

Gaidenko Yu. O. Typology of compositional speech forms in Charlotte Bingham's novel "The White Marriage". – Article.

The article is aimed at compositional speech forms in Charlotte Bingham's novel "The White Marriage". Due attention is paid to peculiarities of such types of compositional speech forms as narration, description, argumentation as well as their role in formation of communicative-pragmatic value of the novel.

Key words: compositional speech forms, narration, description, argumentation.

Художня дійсність будь-якого твору складається з авторської оцінки об'єктів, явищ і подій, інкорпорованої в категорії оцінності та модальності; що зумовлюється, насамперед, оцінною природою пізнавальної діяльності індивіда й автора-творця, результатом якої слугує художній твір. Оцінність та модальність у межах художнього твору репрезентовано типами викладу, тобто композиційно-мовленнєвими формами, які слугують засобом безпосередньої маніфестації точки зору автора.

Введене в науковий обіг В.В. Виноградовим поняття «композиційно-мовленнєва форма» здобуло теоретичне обґрунтування в роботах Д.Д. Благого [1], М.П. Брандес [2], В.В. Виноградова [2], С.Х. Головкиної [3], О.І. Зайцевої [4], С.І. Каргапольцевої [5], В.А. Кухаренко [6], М.Г. Макарової [4], С.М. Смольникова [3], Т.Б. Трошевої [7] та ін., однак, не дивлячись на його вивчення в мовознавчій науковій парадигмі, це явище, як і його комунікативно-прагматична значущість у комунікативному просторі роману, залишається недостатньо дослідженими, що зумовлює актуальність цієї статті.

Мета цієї статті – описати композиційно-мовленнєві форми як категорію стилістики тексту, здійснити типологізацію композиційно-мовленнєвих форм та визначити їх роль у вираженні авторської думки в романі Шарлотти Бінгхем «The White Marriage».

У мовних дослідженнях відзначається, що композиційно-мовленнєві форми виходять за межі категорій стилістики й літературознавства, адже притаманні мисленню всіх індивідів, які використовують їх інтуїтивно. Композиційно-мовленнєві форми – це певного роду моделі комунікації в межах тексту, що співвідносяться з мисленнєвими

та комунікативними категоріями, реалізують композиційні особливості зв'язних текстів, оформляючи їх цілі частини [2, с. 74; 5]. Вони представляють системи мовних об'єднань, однорідні форми словесної композиції, відсторонені від конкретних проявів мовлення. Утворюючи типізовані структури, вони становлять складні функціональні тексто-мовленнєві єдності, які структурують й упорядковують хід думки, надають їй цілісного, завершеного вигляду та відображають її з різним ступенем експліцитності. З одного боку, композиційно-мовленнєві форми становлять схеми повторюваних ознак і якостей речень, що входять до їх складу, а з іншого, – не обмежуються ними, адже їх основною класифікаційною ознакою виступає, передусім, структурний зв'язок між реченнями-складовими [2, с. 71–78; 6, с. 143–144]. Композиційно-мовленнєві форми складаються з основних, первинних (розповідь, опис та роздум), покликаних особливим чином маніфестувати прагматичний намір автора та вторинних, які їх деталізують.

Основне сюжетне навантаження в межах тексту виконує композиційно-мовленнєва форма «розповідь», тобто функціонально-смісловий тип мовлення, призначений для зображення послідовного ряду подій або переходу з одного стану в інший. Повідомляючи про дії чи стани, розповідь виступає динамічною композиційно-мовленнєвою формою художнього твору, що слугує акціональним центром, у межах якого розподілені основні ланки сюжету, тому М.П. Брандес виводить таку формулу розповіді: «Es war ... und dann ...» (було ... , а потім) [2, с. 79]. Динамічний характер розповіді обґрунтовує визначальний статус цієї композиційно-мовленнєвої форми й її превалювання в межах художнього твору, адже розвиток

та зіткнення тем відображається через зміну подій, які утворюють основу розповіді [6, с. 134]. У корпусі роману «The White Marriage» ця композиційно-мовленнева форма використовується Шарлоттою Бінгхем для творення сюжетної лінії і відображення динамічного перебігу подій. Крім того, характер предметно-сміслового зв'язку розповіді може співвідноситися не лише з подією, але й переживанням, станом, настроєм, стислою передачею інформації. Наприклад: *That particular morning had passed so pleasantly for Mary that she took the rest of the day off to potter in the conservatory and to tidy up her workroom. She even made a pie, something that she normally never had time for, but the following morning reality struck as she waved John off in the perfectly polished Vauxhall, while all the while crossing mental fingers that his car would not conk out before he arrived at Maydown (8, 152).* Цей приклад ілюструє, що центральне місце в змісті розповідних текстових фрагментів займає порядок перебігу дії, а кожне речення або його частина виражає певну стадію її розвитку, руху сюжету. Велику роль у межах композиційно-мовленневої форми «розповідь» відіграє часова співвіднесеність присудків, яка може проявлятися як часова однотипність (*took, made, had, struck, waved off, arrived*) чи різнотипність (*had passed, would not conk out*). Основне смислове навантаження виконують дієслова, що використовуються на позначення найбільш важливих дій, які змінюються. При цьому вони можуть набувати різних формальних характеристик: використовуватися в певній часовій (*took, made, had, struck, waved off, arrived, had passed, would not conk out*), інфінітивній (*to potter, to tidy up*) формі, виражатися стійкими дієслівними виразами (*crossing mental fingers*), сполученнями дієслів із залежними словами (*waved John off*) тощо. Акцентуація перебігу подій здійснюється за допомогою обставин часу (*before, now*).

Засобом передачі зовнішності персонажа, природи, місцевості, інтер'єру та інших явищ, котрі сприймаються, спостерігаються або уявляються, слугує **опис**, тобто композиційно-мовленнева форма, спрямована на відображення зовнішніх ознак дійової особи чи обстановки дії. Її основу становить принцип співіснування предметів й ознак, який водночас слугує засобом детальної передачі стану навколишньої дійсності. На відміну від розповіді, котрій притаманна динаміка викладу, характерною ознакою опису вважається статичність, що зумовлено, передусім, комунікативно-прагматичною спрямованістю цієї композиційно-мовленневої форми: перелік предметів та повідомлення їх ознак. До первинної композиційно-мовленневої форми «опис» належать такі вторинні, як: статичний (предметний) та динамічний (процесуальний); опис із єдиною формою тепе-

рішнього, минулого часу, називний опис; портрет, пейзаж й інтер'єр.

Виділення статичного (предметного) та динамічного (процесуального) описів пов'язано з тим, що в сучасній мовознавчій парадигмі ця первинна композиційно-мовленнева форма розглядається в контексті статички й динаміки. Статичний або предметний опис відображає явища, предмети та їх ознаки статично, через призупинення розвитку дії [3, с. 62]. Так, наведений нижче фрагмент роману «The White Marriage» засвідчує, що дієслова в статичному описі семантично ослаблені (*was, lived, surrounded, dressed, feel*) чи відображають ознаку, якість, властивість предмета, не позначаючи активної дії (*was Edwardian, have been most appealing, was most appealing, had every reason*). Наприклад: *The house in which Gray's father, Mr Jocelyn Wyndham, lived was Edwardian, built by a pupil of Edwin Lutyens and surrounded by a garden designed by Gertrude Jekyll. It should have been most appealing. In fact it was most appealing, from the outside, so that Sunny, dressed to the nines in clothes chosen and paid for by Leandra, had every reason to feel in high good humour as she stepped out of Gray's pristine Bentley into the summer sunshine of a midday morning (8, 169).*

Динамічний або процесуальний опис, котрий у мовних дослідженнях називають також описом у русі, динаміці, розглядається як суміжний із розповіддю, що обґрунтовує його інші позначення: «розповідь із елементами опису», «зображальна розповідь». Його характерна ознака – акцентуація смислового навантаження на дієсловах, при цьому дієслова на позначення дій володіють не якісно-описовим семантичним відтінком, а зображальним. Функціонал динамічного опису спрямовано на відображення перебігу дій з невеликими інтервалами часу в обмеженому просторі, фіксацію динаміки, серії моментів дії і їх поетапності, що впливає на його структурні характеристики: часове відношення простого слідування.

Традиційним для сучасної мовознавчої парадигми є виділення: – динамічного опису подій, який виступає засобом натуралістичного відображення дійсності та використовується для змалювання зовнішніх подій [2, с. 86]. Наприклад: *Sunny closed her eyes. The two men hovering over her, the butler hovering behind her, Gray patting her hand all the time (8, 412); – динамічного опису переживань, що слугує засобом відображення динаміки внутрішнього стану персонажа, його переживань [2, с. 86]. Наприклад: *She turned away and for a second her eyes left Leandra sitting opposite her on her velvet sofa, and wandered to the view outside the window, to the blue sky, to the green of the countryside, and it seemed to her that she was suddenly older ... (8, 116).**

Статичність як основна ознака опису формально демонструється через однотипність форм присудків, тому існує три структурні типи цієї композиційно-мовленнєвої форми: з **єдиним планом минулого, теперішнього часу, називний опис**, – котрим притаманний корелятивний зв'язок. Звідси основою їх диференціації виступає не тип структурного зв'язку, а стилістична значущість [2, с. 86].

Опис із єдиним планом минулого часу підвищує епічність певного відрізка мовлення; характерна ознака – панорамність, фіксація зображуваних предметів і явищ у порядку розташування, що відповідає реальній дійсності. Цей різновид опису в мовленні Шарлотти Бінгхем значно превалює проти інших, зокрема через найбільшу наближеність до розповідного типу викладу, яка фіксується власне мовними маркерами: формами минулого часу, притаманними композиційно-мовленнєвій формі «розповідь». Наприклад: *Before Mary could say any more, Sunny had opened the leather telephone book and started to dial Lady Finsborough's number; drumming her fingers on the telephone table as they both stood listening to what now seemed like the endless ringing of the telephone. Sunny's fingers drummed faster and faster, as if she could encourage someone the other end to answer, which they finally did* (8, 56-57).

Опису з єдиним планом теперішнього часу властива більша статичність порівняно з попереднім різновидом; характерна ознака – сценічність, фіксація поточного часового відрізка. Згідно з В.В. Виноградовим дієслівна форма теперішнього часу використовується лише в широкому контексті, коли в описовому типі викладу чітко усвідомлюється план минулого [2, с. 83]. Використання цього різновиду опису мовленню Шарлотти Бінгхем не властиве.

Називний опис – це структурний тип опису, утворення якого спричинено опущенням різних частин мови, тобто використанням послідовності називних та еліптичних конструкцій. Відповідно, властивою ознакою цього структурного типу вважають концентрацію смислового навантаження в межах іменників і прикметників. При цьому речення-складові називних описів характеризуються автосемантичністю. З огляду на вищевказане вони виступають рівноправними одне стосовно одного, характеризуються позиційною незакріпленістю та можуть використовуватися в іншому порядку слідування; тому в мовознавчій науці спосіб організації думки властивий цьому структурному типу називають «стилем самостійних речень» [2, с. 87]. При цьому декодування часової форми називного опису, що складається з конструкцій із еліптованим дієсловом, значення якого легко домислюється з контексту, може здійснюватися інтуїтивно, через використання

комунікативних пресупозицій, апперційної бази адресата. Відповідно, називний опис із еліптованими дієсловами можна розглядати як такий, котрий експлікує єдине значення теперішнього чи минулого часу, що мається на увазі. Випадки використання композиційно-мовленнєвої форми «називний опис» у корпусі роману «The White Marriage» поодинокі; це зумовлено, насамперед, відсутністю називних конструкцій або еліптичних – із пропущеним дієсловом – у власне-авторських типах викладу Шарлотти Бінгхем. Називні речення лише зрідка використовуються автором в описових надфразних єдностях, межуючи з реченнями, які описують позначуване за допомогою дієслів, що відображають стан (*looking, had, was тощо*), складаючи характеристику персонажа. Наприклад: *And again it (the question of 'Who is this John Chantry that he should stand in my way?' – роз'яснення нашіе – Ю. Г.) came back as they attended the opening of the art exhibition, looking very much the perfect couple. Mrs Dilke Fortescue, and one of her regular escorts – Mr Gray Wyndham. Everyone in polite London circles accepted that Leandra had many different escorts, that she attended art exhibitions, first nights, and race meetings with a variety of elegant men. It was just how it was* (8, 146).

Первинна композиційно-мовленнєва форма «опис», слідом за С.Х. Головкіною й С.М. Смольниковим, поділяється на репродуктивний (зображальний) та інформативний [3, с. 60], диференціація яких ґрунтується, передусім, на функціональній зумовленості. Так, функціонування першого пов'язано з необхідністю реконструкції, відтворення подій, а другого – інформування адресата.

Репродуктивний чи зображальний опис – це опис, який за допомогою мовних засобів відтворює фрагменти, картини, події, що сприймаються органами чуттів мовця або спостерігача. Перебування мовця й спостережуваних ним явищ в єдиному хронотопі (часопросторі) маркується засобами мови: через переважне використання дієслів у формі теперішнього / минулого часу. Репродуктивний опис позначає реальну чи уявну присутність мовця в ситуації, яка описується; його характерна ознака – суб'єктивність [3, с. 60]. Наприклад: *Arietta followed her directions and found herself in an almost claustrophobically small office dominated by an ancient typewriter such as the secretarial college had used, and of the type that she had ardently hoped never to have to use again. Beside the typewriter was a pile of monogrammed writing paper, a pen and a bottle of ink. Just as she was about to roll the first piece of paper into the typewriter there was the sound of a throat being cleared in the doorway of the little office* (8, 215).

В інформативному описі йдеться про відомі мовцю предмети, їх ознаки, що представлено як характерні, постійні. Причому вони постають як

такі, котрі не сприймаються мовцем безпосередньо, а становлять факт, відомість про їх існування. Вони можуть поставати реаліями різних часових відрізків, однак, перебуваючи у свідомості розповідача, узагальнюватися та підсумовуватися [3, с. 61]. Наприклад: *In Rushington husbands and fathers, boyfriends and sons would be making their way steadily towards the pub, and what they would consider to be well-earned gins and tonics, whereas along the King's Road, respectably dressed men were walking slowly back to bus stops, or catching taxis to some other part of town where they would change into evening dress before 'going on'* (8, 263).

Повідомлення про зовнішні ознаки персонажа й обстановку зображуваних подій у межах художнього твору відбувається за допомогою таких описових типів, як: **портрет**, **пейзаж** та **інтер'єр**. Усі ці літературознавчі терміни вважаються нами як такі, що: використовуються на позначення «конструктив простору в свідомості, які виступають безпосереднім еквівалентом реального простору в непросторовій свідомості»; існують у просторі наочного споглядання (перцептуальному), де предметом спостереження виступає не власне простір, а предмети, що існують у ньому [2, с. 89].

Усі вищевказані види опису можуть слугувати засобом створення **авторської характеристики персонажа**. У мовознавчих дослідженнях сформовано дві позиції щодо місця характеристики в межах мовної системи: по-перше, аналогічно до розповіді, опису й роздуму, її вважають однією із композиційно-мовленнєвих форм автора; по-друге, в ній вбачають один із різновидів опису. Характеристика – це елементи, які описують характер персонажа / персонажів, що зазвичай розсіяно в межах усього художнього твору або щонайменше декількох його частинах ... У більшості випадків характеристика персонажа починається з портретного опису ... та полягає в змалюванні не лише зовнішності, але й характеру персонажа, подій, які його виявляють [1]. Наприклад: *In fact Sunny was blushing not because she was either particularly modest or especially well brought up, but because she and Arietta had always remained determinedly vague about the details of how a man was a man, neither of them liking to think that when it came to procreation the human animal was no different from any other* (8, 112-113).

Портрет – це засіб відображення в художньому творі зовнішності персонажа. Слугуючи одним із інструментів художньої характеристики, він виступає композиційно-мовленнєвою формою характеристики, розкриття автором ідейного ставлення до персонажа через змалювання його зовнішності: обличчя, зачіски, міміки, жестів, манер, фігури, ходи, одягу, аксесуарів тощо. Характерна ознака цієї композиційно-мовленнєвої форми – переважне вживання іменників і прикметників,

що їх кваліфікують; відповідно, опис загалом та портрет зокрема слугують засобом маніфестації авторської оцінки, відображаючи особисте ставлення автора-творця на векторі симпатії / антипатії. Портретний опис сприяє індивідуалізації персонажа, окреслюючи його смак, вподобання, звички, які безпосередньо відображаються в зовнішніх характеристиках. Наприклад: *Leandra herself always looked exquisite and, to give her every due, she made quite sure to give the impression of being totally unaware of it. Today her rich chestnut-coloured hair was coiffed gracefully to touch the collar of her Directoire-style jacket, which, in its turn, covered a slim dress of silk faille* (8, 37).

Пейзаж – це змалювання мовними засобами в художньому творі картин природи з метою образного вираження задуму автора. У межах художнього твору загалом і роману «The White Marriage» зокрема ця композиційно-мовленнєва форма виконує дві основні функції. По-перше, функцію створення фону сюжетних подій та відображення часопростору. Наприклад: *They were shown through the hall, with its charming tiled floor, to the drawing room, with its wide French windows that opened on to trim lawns, brick paths, old trees, and wide herbaceous borders whose scent immediately seemed to be beckoning them to step outside and enjoy their colourful beauty* (8, 170). По-друге, функцію роз'яснення образу персонажа, його стану, внутрішніх переживань. У цьому випадку пейзажний опис вважається таким, що виконує опосередковане призначення, експлікуючи не просторову, а, насамперед, антропоцентричну спрямованість, і реалізується в напрямку двонаправленості: через відображення гармонії чи антагонізму персонажа з природою. Створюючи емоційно-психологічний тон зображуваного, пейзаж не виділяє конкретні риси характеру, а апелює до загального досвіду суб'єктів трикутника «персонаж – автор – читач», спільності їх апперцепційних баз, комунікативних пресупозицій [6, с. 138]. Наприклад: *She pulled aside the net curtain and gazed down at the street below. London still looked so awfully post war, people hurrying along in old-fashioned clothes bravely altered, clothes with which they nevertheless sported fashionable hats, for which no clothing coupons had been required. Opposite Leandra's apartment block, a window cleaner was propping up a ladder. Even from her distant point of view she could see that he was painfully thin, no black market produce coming to him then* (8, 90-91).

Просторовий континуум, зокрема аспект відкритості та замкнутості простору, виступає основою диференціації пейзажу як композиційно-мовленнєвої форми, яка змальовує відкритий простір, й інтер'єру, що слугує засобом описання закритого. Інтер'єр – це вид опису, котрий полягає в змалюванні приміщень зсередини, предметів, що їх

наповнюють, а також оточують персонажів твору. Він виступає конкретизатором місця подій та виконує характерологічну функцію, адже, відображаючи внутрішнє наповнення будівель, їх стан тощо, слугує вказівкою на соціальний статус персонажа, його звички, смаки, вподобання, професію, рід занять тощо. Так, нижче вказаний фрагмент роману «The White Marriage» слугує засобом позначення параметра «професія» персонажа: *Another door was opened, and Arietta, with a strange feeling of relief, stepped into a cornucopia of colour. Here every kind of fabric was displayed on boards in neat clusters; or pinned on dummies of female forms of enviable outlines, around many of which were also pinned toiles and paper patterns of every kind of shape and design* (8, 220).

Інформація про причинно-наслідкові зв'язки між об'єктами й діями, яка міститься в пре- та постконтексті, відображається композиційно-мовленнєвою формою «роздум», що, на противагу розповіді, характеризується статичністю. Роздум – це функціонально-смысловий тип мовлення, котрий відповідає формі абстрактного мислення – умовиводу, виконує особливе комунікативне завдання (дійти логічним шляхом до нового судження або аргументувати висловлене раніше) й оформлюється за допомогою лексико-граматичних засобів причинно-наслідкової семантики [7]. Ця первинна композиційно-мовленнєва форма поділяється нами на такі вторинні, як: **власне роздум** та **вільний роздум**.

Основною сферою використання роздуму вважають наукове мовлення, де функціонує його центральний різновид: власне роздум, тобто композиційно-мовленнєва форма, що найбільш послідовно виражає причинно-наслідкові зв'язки між судженнями: від причини до наслідку, а не навпаки. У художніх текстах використовується особливий різновид роздуму: вільний роздум, тобто композиційно-мовленнєва форма, в межах якої судження, пов'язані менш логічним, однак помітним зв'язком. Менш чітка, послідовна організація суджень та нижча систематичність викладу зумовлені прагматично, відображаючи інтенцію автора-творця маркувати комунікативно-прагматичну ситуацію як неофіційну, створити невимушену атмосферу спілкування з читачем, властиву для художньої літератури [4]. У художньому просторі роману Шарлотти Бінгхем

«The White Marriage» композиційно-мовленнєву форму «вільний роздум» репрезентовано такими різновидами, як: – власне вільний роздум, що відповідає на питання «як бути?», «бути чи не бути?», «що робити?». Наприклад: *As Sunny left Leandra watched her from the hall, walking back down the steps to the inevitable waiting taxi, with mixed feelings. On the one hand she had been relieved that the Little Puppy had been the one to call a halt to the now unnecessary engagement; on the other hand Leandra did not like the idea that it was she, Leandra, who would have to tell Gray. She did not want to see the look in his eyes* (8, 465-466); – роздум-пояснення, який слугує відповіддю на питання «що?», «звідки?», «чому так, а не інакше?». Наприклад: *They both laughed. For some reason 'dear little men' in bowler hats were always quite funny in Society, perhaps because they lived in such a different world. Or maybe they were just funny anyway. Or again, perhaps the image was funny, in a Charlie Chaplin kind of way. Who knew? Possibly none of these. What they both did know was where to laugh lightly and appreciatively* (8, 38); – роздум-доказ, чия основу становить питання «чому сталося саме так?», «що з цього випливає?». Наприклад: *Sunny had decided to take the initiative. It was only fair since she was the one who had requested the interview, which was what, in truth, it was* (8, 464).

Виступаючи особливими моделями організації мовного матеріалу, складними синтаксичними комплексами, композиційно-мовленнєві форми характеризуються єдністю знакового змісту й певної структури, слугують засобом маніфестації точки зору автора-творця художнього твору. Прагматичний намір автора мотивує використання цілком визначеного різновиду композиційно-мовленнєвих форм (розповіді, опису, роздуму), детермінуючи їх лексико-граматичне наповнення та стилістичну значущість. Остання характеризується відношеннями взаємозумовленості й взаємозалежності зі сферою прагматики: її вихідним пунктом виступає прагматичний намір автора, а кінцевим – досягнення бажаного прагматичного впливу, створення найбільш афективно релевантного відрізка мовлення, оформленого відповідними лексичними та граматичними засобами, що підтверджується композиційно-мовленнєвим простором роману Шарлотти Бінгхем «The White Marriage».

Література

1. Благой Д.Д. Характеристика / Д.Д. Благой // Литературная энциклопедия: Словарь литературных терминов. – М., 2002–2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://feb-web.ru/feb/slt/abc/lt2/lt2-a591.htm?cmd=0&istext=1>.
2. Брандес М.П. Стилистика текста. Теоретический курс: Учебник. – 3-е изд., перераб. и доп. / М.П. Брандес. – М. : Прогресс-Традиция; ИНФРА-М, 2004. – 416 с.
3. Головкина С.Х. Лингвистический анализ текста: Материалы в помощь учителю-словеснику / С.Х. Головкина, С.Н. Смольников. – Вологда : ВИРО, 2006. – 124 с.
4. Зайцева Е.И. Разновидности художественной речи / Е.И. Зайцева, М.Г. Макарова [Електронний ресурс] / Вестник ВолГУ. – Серия 9. – Вып. 7. – 2008-2009. – Режим доступу до ресурсу : <https://cyberleninka.ru/article/v/raznovidnosti-hudozhestvennoy-rechi-v-proizvedeniyah-angliyskih-pisateley>.

5. Каргапольцева С.И. Текст-описание как тип монологической речи / С.И. Каргапольцева // Образование и воспитание. – 2016. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <https://moluch.ru/th/4/archive/25/650/>.
6. Кухаренко В.А. Интерпретация текста: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.». – 2-е изд., перераб. / В.А. Кухаренко.– М. : Просвещение, 1988. – 192 с.
7. Трошева Т.Б. Система функционально-смысловых типов речи в современном русском языке (описание – повествование – рассуждение – предписание – констатация) / Т.Б. Трошева // Филолог. – Вып. 2. – 2009-2017. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : http://philolog.pspu.ru/module/magazine/do/mpub_2_35.
8. Bingham C. The White Marriage / C. Bingham. – London : Bantam Books, 2007. – 480 p.